Usuli da'wa

Sakupio i pripremio:
Pomoćni ured za da'wu – Rabwah

www.islamhouse.com

1428-2007

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

Islamic Propagation Office in Rabwah
P.O.Box 29465 RIYADH 11457 – TEL 4454900 – 4916065
FAX: 4970126 - E-Mail: rabwah@islamhouse.com
http://www.islamhouse.com

Prvo idzadnje, 1428/2007

Izražavamo najiskreniju zahvalu svakom onom ko na bilo koji način doprinese distribuciji ove knjige. Neka ih Allah Uzvišeni nagradi za njihova iskrena djela. U slučaju da imate bilo koju korekciju, komentar ili sugestiju u vezi ove publikacije, javite nam se na sljedeću adresu:
bosnian@islamhouse.com
Izdavač:
Pomoćni ured za da'wu - Rabwah
Tel. +4454900 - 4916065
e-mail: bosnian@islamhouse.com
www.islamhouse.com

Sadržaj

UVOD

Hvala i zahvala pripada Allahu dželleša’nuhu , a nakon toga salavat i selam na Resula Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, na njegove ashabe Radijellahu anhum, na njegovu časnu porodicu i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Prije svega na samom početku ove naše skromne brošurice u kojoj je jedan dio znanja ili možda uvod u znanje, mi vam srdačno želimo toplu dobrodošlicu, jer je to od sunneta Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, što možemo vidjeti iz slučaja kada mu je došao Safvan radijallahu anhu i rekao da želi da uči i da studira šeri'atsko znanje. Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: **"Dobro došao, o ti koji tražiš znanje!"** Dakle, od sunneta je da se poželi dobrodošlica, te vam je mi želimo uz molbu Allahu dželleša’nuhu da nam dadne bereket i da se kasnije širi i uzdiže čisto i ispravno šeri'atsko znanje, a zatim čestitamo vam na odabiru ovoga puta i želimo da budete nasljednici Allahovih poslanika, jer kaže Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem: **"Učenjaci su nasljednici Allahovih poslanika''.** Nasljednici Allahovih poslanika

﴿ وَذَكِّرۡ فَإِنَّ ٱلذِّكۡرَىٰ تَنفَعُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٥٥ ﴾

"Opominji, opomena će koristiti vjernicima." (Ed - Dariat, 55. ajet). Učenjaci su knjige uglavnom počinjali hadisom: "**Doista se djela vrednuju prema nijjetu..."**

USULI DA'WA – DEFINICIJA I VRIJEDNOST DA'WE

Jezička definicija je od glagola DEA' – JEDU' koji znači poziv i traženje da se nešto uradi (bez obzira ko je taj koji traži i poziva). Kaže Uzvišeni:

﴿ إِنَّمَا يَدۡعُواْ حِزۡبَهُۥ لِيَكُونُواْ مِنۡ أَصۡحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ٦ ﴾

"A on poziva svoju stranku da budu od stanovnika vatre''.

Terminološki (šeri'atski) da’wa je definisana na dva načina:

- Islam u globalnom značenju.
- Akcija širenja Islama među ljudima.

Da'wa je žrtvovanje našeg vremena, imetka, truda i života na putu dostavljanja istine svim ljudima, te njihov odgoj na ispravnim vjerovanjima, plemenitim vrlinama i načelima i težnja ka sprovođenju Allahovih zakona i Šeri'ata na Zemlji. Da'wa na Allahovom putu u svom globalnom značenju podrazumijeva nekoliko stvari: lijepu riječ, prijatan savjet, jezgrovitu hutbu, naređivanje dobra, a odvraćanje od zla, blagi savjet nasamo, davanje fetve ljudima, podučavanje Allahovoj Knjizi i ostalim šeri'atskim znanostima, pisanje tekstova, članaka, knjiga i sl., odgoj lijepim primjerom, pomaganje siromašnih i ubogih, pomaganje da'ija imetkom, džihad na Allahovom putu.

Vrijednost da’we

Kaže Allah azze we dželle u suri Fussilet, 33. ajet:

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَآ إِلَى ٱللَّهِ وَعَمِلَ صَٰلِحًا وَقَالَ إِنَّنِى مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾ ﴾

"Ko bolje govori od onoga koji poziva Allahu i radi dobra djela i kaže ja sam musliman''.

Kaže imam Ševkani komentarišući ovaj ajet: "Svako ko objedini između pozivanja ljudi ka onome što je Allah propisao i činjenje dobrih djela, učinio je nešto nedostižno, niko ga ne može dostići niti postoji put jasniji od njegovog niti neko ima više sevaba od njega."Da'ija zavrjeđuje veliku nagradu kod Allaha zato što vrši zadaću Allahovih poslanika, a ne postoji veći stepen od stepena poslanika. Kaže Allah u suri Ali Imran, 104. ajetu:

﴿ وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى ٱلْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾ ﴾

"I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvraćati, - oni će šta žele postići''.

Kaže Allahov Poslanik: **"Ko ukaže na kakvo dobro djelo ima nagradu kao i onaj ko ga čini."** (Muslim). A u drugom hadisu od Ebu Hurejre se prenosi da je Allahov Poslanik rekao: **"Ko poziva u dobro ima nagradu kao i oni koji ga slijede bez da se od njihove nagrade išta oduzme..."** Bilježi Muslim.

Izrečeni hadis nas upućuje da se trudimo na polju da'we. Ovo je od veličine Allahove dobrote i Njegove milosti, On je Milostivi i Samilosni, koji robove nagrađuje velikom nagradom za mala djela, npr.: ako pozoveš čovjeka na duha-namaz i on počne da obavlja, ti od svakog njegovog namaza imaš nagradu bez oduzimanja njemu.

Upravo ovo odlikuje Allahovog Poslanika i uzdiže ga nad nama, iako je u Islamu proveo samo 23 godine, obavio samo jedan hadždž, ispostio 9-10 ramazana. Ima ljudi koji su obavili više ibadeta, ali ne mogu dostići Allahovog Poslanika, jer on ima nagradu da'we od ostalih ljudi.

Zato Allahov Poslanik kaže: **"Bojte se Allaha po pitanju mojih ashaba, nemojte ih vrijeđati poslije mene. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada bi neko podijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi dostigao ashaba koji je dao mudd (pregršt) ili pola mudda zlata."** Ovo je suštinski razlog zašto trebamo činiti da'wu, jer kada čovjek umre prekidaju se djela osim troje: **"Dijete koje čini dovu, nauka i trajna sadaka."** Kaže Allahov Poslanik Aliji na dan Hajbera: **"Da Allah tvojim sebebom uputi jednog čovjeka bolje ti je od crvenih deva."** Mutefekun alejhi. U današnje vrijeme crvena deva koda bi bila adekvatna kvalitetnom automobilu.

Od Ebu Umame se prenosi da je Allahov Poslanik rekao" :**Zaista Allah i Njegovi meleci, stanovnici nebesa i Zemlje, čak i mrav u mravinjaku, čak i kit u moru donose salavatna onoga ko ljude uči dobru."** Bilježi Tirmizi.

Zašto se spominje mrav i kit? Male i velike životinje vole sljedbenike Kur'ana, jer oni upoznaju stvorenja sa pravima Stvoritelja, jer oni sprječavaju

Kakva je onda situacija sa onim koji napoji čovjeka ili ga spasi, a šta je tek s onim ko spasi čovjeka od Džehennema. Ako izvedeš čovjeka iz mraka ti si ga oživio, a onaj ko oživi čovjeka, kao da je sve ljude oživio. Kaže Imam Ahmed: "Nisam obavio nijedan namaz, a da nisam dovio Allahu za imama Šafiju." A šta je imam Šafija učinio za Ahmeda? Pomagao mu je u traženju nauke, pomagao mu je u nekim stvarima usuli fikha. Trebamo se truditi da nas ljudi spominju po dobru, nakon naše smrti i da se trudimo da nešto od svog ilma ostavimo.

CILJEVI I OBAVEZA DA'WE

Ciljeve da'we u jednoj rečenici sažeto i jezgrovito spominje ashab Rebi' ibn Amir kada ga Rustem kralj Perzije pita, a on mu kaže: "Došli smo da izvedemo robove iz robovanja robovima u robovanje Gospodaru robova i iz tmina i nasilja drugih vjera u pravednost Islama i iz tjeskobe dunjaluka u prostranstva i dunjaluka i Ahireta".

Komentarišući ovu rečenicu ciljevi da'we podrazumijevaju sljedeće:

a) izvođenje ljudi iz tmina na svjetlo i njihovo izvođenje iz robovanja tagutu u robovanje Gospodaru svjetova.

b) dostava ove vjere (poslanice) mušricima, kafirima i svima onima koji ne poznaju istinu.

c) upozorenje nemarnih muslimana i spašavanje utopljenika u moru grijeha i novotarija.

d) donošenje dokaza protiv inadžija.

e) uspostava (sprovođenje) Allahova zakona na Zemlji da bi ljudi uživali u sigurnosti, pravdi sreći i lagodnosti. Što se tiče samih daija njihov cilj pri žrtvovanju truda u da'wi je sticanje što je više moguće sevaba (da'ija u ovoj situaciji mora imati razmišljanje biznismena) tako da bi se spasio od kazne i patnje na Sudnjem danu, jer onaj ko se nemarno ponese, ko zapostavi ovaj vadžib, bit će pitan na Sudnjem danu.

Obaveza da'we na Allahovom putu

Obaveznost da'we potvrđuje mnoštvo različitih dokaza između ostalih su:

a) Riječi Uzvišenog u suri En-Nahl, 125.ajet:

﴿ ٱدۡعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِٱلۡحِكۡمَةِ وَٱلۡمَوۡعِظَةِ ٱلۡحَسَنَةِۖ وَجَٰدِلۡهُم بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُۚ ﴾

"Na putu Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj"! Zatim riječi iz sure El-Hadždž, 67. ajet:

﴿ وَٱدۡعُ إِلَىٰ رَبِّكَۖ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدٗى مُّسۡتَقِيمٖ ٦٧ ﴾

"Ti pozivaj svome Gospodaru jer ti si, uistinu, na pravom putu".

Ovih i sličnih ajeta je mnoštvo, a usmjereni su Poslaniku, ali se odnose na sve muslimane, jer je naredba Poslaniku, naredba i njegovom ummetu, ako nema dokaza da se određena naredba odnosi samo na njega. Sa ovim se pravilom slažu svi učenjaci.

b) Riječi Uzvišenog iz sure Ali' Imran, 110.ajet:

﴿ كُنتُمۡ خَيۡرَ أُمَّةٍ أُخۡرِجَتۡ لِلنَّاسِ تَأۡمُرُونَ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَتَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَتُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِۗ ﴾

"Vi ste najbolji ummet koji se ikada pojavio, naređujete da se čini dobro, a od zla odvraćate, i u Allaha vjerujete".

U ovom jasnom ajetu se također jasno vidi da se vrijednost ovog ummeta krije u naređivanju dobra i odvraćanju od zla, i da ona dolazi prije vjerovanja u Allaha.

Zatim u suri Et-Tewbe, 67.ajet, Allah pojašnjava svojstva
munafika i kaže:

﴿ ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلْمُنَٰفِقَٰتُ بَعْضُهُم مِّنۢ بَعْضٍۚ يَأْمُرُونَ بِٱلْمُنكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمَعْرُوفِ ﴾

"Licemjeri i licemjerke jedni su od drugih, naređuju da se čini zlo, a od dobra odvraćaju''.

Kaže Imam Kurtubi u svome Tefsiru: "Allah je u naređivanju dobra, a odvraćanju od zla dao suštinski razlog razlike između vjernika i licemjera".

c) Riječi Uzvišenog u suri Jusuf, 108.ajet:

﴿ قُلْ هَٰذِهِۦ سَبِيلِىٓ أَدْعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِۚ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا۠ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِىۖ وَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ وَمَآ
أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾ ﴾

"**Reci: "Ovo je put moj, ja pozivam ka Allahu, imajući jasne dokaze, ja i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim".**

Kaže Šejhul-Islam: "Da'wa je obaveza svakom ko ga slijedi, a oni su njegov ummet pozivaju Allahu kao što je i on pozivao".

d) Sura Asr - iz ajeta sure Asr jasno je da je za uspjeh neophodno da se ispune četiri uvjeta. Jedan od ta četiri uvjeta je preporučivanje sabura, jer ako preporučuješ istinu sigurno ćete zadesiti nedaće i iskušenja.

e) Riječi Uzvišenog u suri El-Bekare, 143. ajet:

﴿ وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَٰكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُواْ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ
عَلَيْكُمْ شَهِيدًاۗ ﴾

"I tako smo mi vas učinili srednjim ummetom da bi ste bili dokaz protiv drugih ljudi i da bi Poslanik bio dokaz protiv vas''.

Islamski ummet je ummet sredine i to je ummet s kojim se završava poslanstvo. Poslanik nije poslan samo našem ummetu nego je poslan svim ljudima i ako oni ne povjeruju u njegovu misiju,Poslanik bi bio svjedok protiv njih na Sudnjem danu.

f) Riječi Uzvišenog u suri El-Anfal, 25. ajet:

﴿ وَٱتَّقُواْ فِتۡنَةٗ لَّا تُصِيبَنَّ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ مِنكُمۡ خَآصَّةٗۖ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ
شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ٢٥ ﴾

"I bojte se fitne koja neće zadesiti samo one među vama koji su nasilje činili, znajte da Allah žestoko kažnjava''.

Kaže Ibn Abbas: "Allah je naredio vjernicima da ne dozvole prisustvo ikakvog zla među njima u protivnom kazna će i njih obuhvatiti, tj. zakačiće i dobrog i lošeg.

U Muslimovom sahihu se navodi da je Zejneb pitala Allahovog Poslanika: "Hoćemo li biti uništeni, a među nama ima dobrih?" Allahov Poslanik reče: **"Da, ako bude puno fesada."**

U poznatoj priči kad Allah naređuje melekima da unište selo, i kad se oni vraćaju i kažu: "Gospodaru naš, među njima ima jedan dobri rob." Allah kaže: "Počni te od njega, jer nije mu se lice srdilo radi Mene." - tj. nije naređivao dobro, a odvraćao od zla

.

g) Riječi Allahovog Poslanika na Oprosnom hadždžu: "**Neka prisutni prenese odsutnom."** Mutefekun alejhi. Pod odsutan se može razumjeti fizička odsutnost, a isto tako neznanje. Riječi Allahovog Poslanika: **"Prenesite od mene, pa makar i ajet."** Bilježi Buhari. Ko ne prenese od Allahovog Poslanika pa makar to što zna bilo jako malo, krši naredbu Allahovog Poslanika i biva skrivač istine. Kaže Allah u suri El-Bekare, 160. ajet:

﴿ إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُواْ وَأَصۡلَحُواْ وَبَيَّنُواْ فَأُوْلَٰٓئِكَ أَتُوبُ عَلَيۡهِمۡۚ وَأَنَا ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ١٦٠ ﴾

"Oprostiću samo onima koji se pokaju i poprave i to javno ispolje, a Ja primam pokajanje i Ja sam milostiv".

Da bi čovjek izbjegao ovu prijetnju mora pozivati Njemu i pokajati se i početi pozivati. Od Ibn Džerira se prenosi da je rekao: "Dali smo zaketvu Allahovom Poslaniku na poslušnost, pokornost i savjetovanje svakog muslimana." Bilježi Buhari

Kao što znamo, pravo muslimana kod drugog muslimana je da ga savjetuje. Kaže Allahov Poslanik: **"Doći će čovjek na Sudnjem danu, a na njemu će biti okačen njegov komšija, pa će kazati: "Gospodaru moj, Tvog mi dostojanstva, nisam ga prevario niti u porodici niti u imetku." Pa će kazati komšija: "Istinu govori, ali me vidio u grijehu, pa me nije spriječio."** Bilježi Muslim.

NAPOMENE:

a) Muslimani nisu jednaki po pitanju ove obaveze, nego se razlikuju shodno mogućnosti i znanju. Sve što je čovjekova sposobnost, znanje i sl., veće to je obaveza teža. Obaveza učenjaka, onih koji traže

b) Čovjeku muslimanu je obaveza činjenje ovog djela shodno njegovoj sposobnosti, međutim, obaveza nije vremenski precizirana nego se prožima kroz sva vremena, sve prostore i sve situacije. Svaki put kad mu se ukaže prilika da ispuni ovu obavezu, da naredi kakvo dobro, da otkloni kakvo zlo, da opomene i sl., bilo u kući ili u školi, na ulici, poslu, u prijevoznom sredstvu, to i uradi. Ova obaveza s čovjeka ne spada, ako je uradi jednom ili dva ili deset ili trideset puta, jer time čovjek propušta ono za šta će sigurno biti pitan.

c) Naša obaveza je prenošenje mudro i lijepim savjetom, a uputa, rezultati i plodovi su u Allahovim rukama. Kao što kaže Uzvišeni u suri En-Nahl, 35 ajet:

﴿فَهَلۡ عَلَى ٱلرُّسُلِ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ٣٥﴾

"A zar je na poslanicima izuzev da jasno prenesu."

Kaže Uzvišeni u suri El-Maide, 92. ajet:

﴿ وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَٱحۡذَرُواْۚ فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ ٩٢ ﴾

"Pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku, pa ako se okrenu, na Poslaniku nije izuzev da jasno dostavi".

Kaže Uzvišeni prvom da'iji, najplemenitijem od svih stvorenja Muhammedu u suri Kasas, 56. ajet:

﴿ إِنَّكَ لَا تَهۡدِي مَنۡ أَحۡبَبۡتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهۡدِي مَن يَشَآءُۚ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِٱلۡمُهۡتَدِينَ ٥٦ ﴾

"Ti ne upućuješ koga voliš nego Allah upućuje koga hoće i On najbolje zna one koji su upućeni".

Ako poslanicima nije bilo dato da upućuju ljude kako onda da to rade drugi. U ovom slučaju mi se možemo nadati, težiti da Allah uputi nekog od ljudi, a ako to ne bude, nećemo tugovati, protiviti se i slično nego ćemo saburati.

UVJETI KOJI DAIJU ČINE USPJEŠNIM

Uvod u važnost bivanja uzorom:

a) Daije moraju biti najljepši uzor ljudima i primjer koji sprovodi ono u šta poziva, u protivnom bit će pitani na Dan žalosti i radosti, i bit će kažnjeni u tolikoj mjeri koliko su bili daleko od bivanja uzorom onoga u šta su pozivali.

Kaže Uzvišeni u suri Es-Saff, 2-3. ajet:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفۡعَلُونَ ﴿٢﴾ كَبُرَ مَقۡتًا عِندَ ٱللَّهِ أَن
تَقُولُواْ مَا لَا تَفۡعَلُونَ ﴿٣﴾ ﴾

"O vjernici, zašto govorite ono što ne radite. O kako su Allahu mrske riječi koje djela ne prate"!

Kaže Uzvišeni u suri El-Bekare, 44. ajet:

﴿ أَتَأۡمُرُونَ ٱلنَّاسَ بِٱلۡبِرِّ وَتَنسَوۡنَ أَنفُسَكُمۡ وَأَنتُمۡ تَتۡلُونَ ٱلۡكِتَٰبَۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ﴾

"Zar da od drugih tražite da dobra dijela čine, a da pri tome sebe zaboravljate, vi koji Knjigu učite?Zar se opametiti nećete"?

Kaže Allahov Poslanik: **"Bit će doveden na Sudnjem danu čovjek, pa će bit bačen u vatru i crijeva će mu izaći, pa će kružiti oko njih, kao što magarac kruži oko žrvnja, pa će se oko njega okupiti stanovnici vatre i pitati ga: 'O ti, taj i taj, zar nam nisi naređivao dobro, a odvraćao od zla?' Reći će: 'Jesam, naređivao sam vamdobro, ali ga nisam činio, a zabranjivao sam vam zlo, a sam ga činio''.** Bilježi Muslim

Veoma važno pitanje

b) Pitanje: Da li će da'ija da ostavlja naređivanje dobra, ako nije u stanju da sam vrši to dobro u potpunosti ili odvraćanje od zla, ako i sam čini dio tog zla?

Odgovor: Kažu učenjaci ispravnije je mišljenje da će nastaviti da'wu, jer je da'wa vadžib, i njeno nečinjenje je haram. Da budeš uzor je također vadžib. Jedan od ova dva vadžiba ne spada, ako ostaviš drugi. Kaže Hafiz ibn Kesir: "Dio učenjaka

smatra da onaj ko čini grijehe ne treba da odvraća od njih." To mišljenje je slabo, a sahih je da učenjak naređuje dobro, pa makar ga ne činio, i odvraća od zla, pa makar ga i činio.

Kaže tabi'in Se'id ibn Džubejr: "Da čovjek ne naređuje dobro i ne odvraća od zla, sve dok ne bude činio sve to dobro i ne bude se klonio svog tog zla, niko ne bi naređivao dobro niti zabranjivao zlo".

Kaže Ibn Kesir: " Jasno mi je da su on i njegovo stanje nepohvalni." To zato što je suprotno radio, zato što je ostavio činjenje pokornosti i činio grijehe." Nije isti onaj ko zna i ko ne zna"!

c) Važnost uzora u da'wi proizilazi iz toga što živi primjer i prakticiranje Islama ljude privlači i skloni su mu. Vjeruju kroz to da je moguće da se Islam sprovede u praksu, da nije nemoguć i nerealan, što prouzrokuje da veliki broj ljudi pokušava da ga oponaša. Ovaj primjer ima veliki značaj. Nivoi shvatanja kod ljudi su različiti.

d) Ljudi uopšteno, a sljedbenici i učenici posebno gledaju u da'iju sa velikom ispitivačkom

preciznošću. Često da'ija sam i ne zna da je pod lupom. Jedan od najvećih rastjerivača ljudi od da'we je da'ija koji nije primjer i uzor.

Kaže Ibn Kajjim pojašnjavajući ove stvari: "Zli učenjaci sjede na vratima Dženneta i pozivaju ljude riječima, ali ih svojim djelima pozivaju u vatru. Pa kad god njihove riječi pozovu i kažu: 'Hodite u Džennet', njihova djela kažu: 'Ne slušajte ih, da je ono u šta pozivaju istina prvi bi se odazvali. Javno, oni su vodiči, a tajno su drumski razbojnici"!

Uvjeti koji daiju čine uspješnim

Ispravna i jaka akida

Zašto? Da'ija ima veliku potrebu za ispravnom i jakom akidom obzirom da ako mu je akida slaba ili iskrivljena postoji velika opasnost da se i sam izgubi, ode u zabludu i slično i da ljude povede u zabludu, stranputicu i sl.

Akida je na stepenu goriva bez kojeg se da'ija ne može kretati, ako mu se srce ne ispuni strahom, veličanjem i ibadetom prema Allahu neće moći

Dovoljna opskrba.

Svaki da'ija ima potrebu za dovoljnom opskrbom, jer je on prije svega vjernik, a svaki vjernik je u suštini putnik ka Ahiretu, svaki dan pređe dio puta, tog dugog, trnjem zatrtog puta, dakle taj put je pun iskušenja, zapreka i ostalog i ko se uputi tim putem bez opskrbe bit će upropašten i neće moći završiti taj put kako treba.

Dakle, sve što manje imaš opskrbe manja ti je mogućnost da uspiješ. S druge strane da'ija se bori ne samo za ispravak samog sebe, nego i drugih ljudi, njihovog buđenja, vođenja, liječenja grešaka i zadužen je borbom protiv svih zapreka koje stoje pred njim na putu širenja Allahove vjere. Protiv njih se bori prvenstveno dokazima, riječju i slično, a

naposljetku i oružjem protiv onih koji odbiju, uzdižući se, oholeći se i slično.

Sa ovog aspekta se vidi da je njemu puno potrebnija opskrba od drugih da bi se njome adekvatno suprotstavio većim iskušenjima, nedaćama, bitkama i slično. Najbolja opskrba je bogobojaznost, kao što to kaže Uzvišeni u suri El-Bekare, 197. ajet:

﴿وَتَزَوَّدُوا۟ فَإِنَّ خَيْرَ ٱلزَّادِ ٱلتَّقْوَىٰ ۚ وَٱتَّقُونِ يَـٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ ١٩٧﴾

"I opskrbite se, a najbolja opskrba je bogobojaznost i Mene se bojte, o razumom obdareni"!

Allahov Poslanik kaže: **"Na vama je da se držite bogobojaznosti, jer ona je skup svakog dobra."** Također je Poslanik, jednom prilikom raspravljajući se sa jednim ashabom rekao: "Allah te opskrbio bogobojaznošću." Mnogo je Poslanik savjetovao svoje ashabe, da se drže bogobojaznosti, a posebno emire, što je bila praksa i sljedećih generacija.

Zašto da'ije imaju veliku potrebu za šeri'atskim znanjem?

Zbog mnogih stvari, a najvažnije među njima su:

- Zato što će biti izložen mnogim pitanjima, ponekad i nezgodnim.

- Zato što šeri'atsko znanje jača argumente kod njega i omogućava mu da ljudima na ljepši, primjereniji način objašnjava.

- Ne može biti da'ija u Islam ako ne poznaje njegove osnove; akidu, suštinu itd. Onaj ko nešto ne posjeduje, ne može to ni dati.

- Što je znanje veće kod da'ije, veća mu je i mudrost, ako je mudar može se ljudima obraćati shodno njihovom nivou i s tim imati više uspjeha u da'wi, uz Allahovu dozvolu.

Na kraju govora o ovome ukazujemo na neminovnost da da'ija, pored šeri'atskog znanja, mora imati dio svjetovnog znanja i kulture. Opće znanje mu omogućava da se obraća raznim ljudima na razne načine. Ima mnoštvo da'ija u svijetu koji su

uspjeli da objedine između šeri'atskog i svjetovnog znanja, tako da su mnogo postigli u da'wi.

AHLAK DAIJE

Predstavlja pridržavanje vrednota koje je donio Islam, kao i izbjegavanje svih ružnih stvari koje je zabranio Mudri Zakonodavac. Ovim da'ija postaje uzor ljudima i živi primjer onoga koji provodi ono u šta poziva, i na ovaj način utiče na ljude, i utiče na izmjenu stanja društva, međutim, ako nema lijep moral i ne okiti se lijepim svojstvima – rezultati su suprotni, jer ljudima prikazuje ružnu sliku.

Najvažnija svojstva kojima se da'ija treba okititi su:

Sidk (iskrenost): "Nema malog grijeha sa ustrajavanjem u njemu, niti velikog sa istigfarom".
Iskrenost je plod ihlasa prema Allahu i vodi ka čestitosti, kao što to kaže Poslanik – izvor povjerenja i utjecaja na druge, zbog ovoga njeno formiranje kod da'ije je jedan od najvažnijih vadžiba, a i suprotno, jedna od najvećih sramota za da'iju je da mu se pripiše ne iskrenost; ako bude ovako okarakteriziran, ljudi će odbijati od njega poziv na dobro ili odvraćanje od zla.

Od dokaza koji o ovome govore je primjer sa Sufjanom koji je odgovarao sve iskreno na postavljana pitanja o Poslaniku, i ako je Sufjan tad bio kafir, bojao se da slaže, da ga ljudi ne bi proglasili lašcem.

Neophodno je da se tragovi iskrenosti vide na licu, riječima, pokretima, izgledu jednog da'ije u potpunosti. Ovo se postiže mnogobrojnim 'ibadetima i približavanjem Allahu kroz pokornost, a pogotovu noćni namaz.

Allahov Poslanik znao se obraćati ljudima koji ga prvi put vide, pa bi oni rekli: "Ovo nije lice lažova, niti glas lažova."Kad je Poslanik došao u Medinu i kad mu je došao Abdullah ibn Selam koji je bio židovski rabin – da vidi je li tačna njegova da'wa, pa kaže: **"Kad sam mu pogledao u lice znao sam da to nije lice lažova i prve riječi koje je izgovorio bile su: "O ljudi, širite selam, hranite gladne i klanjajte noću dok ljudi spavaju,ući ćete u Džennet smireni."** (Bilježe Ahmed, Tirmizi i drugi)

Bez sumnje, tragovi iskrenosti na licu, odjeći, pokretima da'ije utiču na one koje da'ija poziva; to

povećava mogućnost prihvatanja onog što govori, također, nema sumnje da uspjeh da'ije na prvom mjestu iziskuje ihlas i iskrenost u svim riječima, djelima i pokretima kao i ozbiljnost i entuzijazam u prenošenju, te da njegove riječi moraju izlaziti iz srca; davno je kazano da riječ koja izađe iz srca ide u srce, a ako izađe sa jezika, ne ide dalje od ušiju.

Naravno iskrenost, entuzijazam i slično kontradiktorni su glumi i pretvaranju, jer ljudi kad-tad otkriju istinu, pa se nakon toga okrenu od da'ije koji glumi.

Daije trebaju izbjegavati korištenje "tevrije" (riječi koje se mogu shvatiti na više načina) – da kasnije ne bi zapali u neke male laži ili bijele laži; izgubi se povjerenje i ljudi poslije neće da slušaju. U Šeri'atu ne postoji crna i bijela laž, jer ako je neistina, ono je laž, pa bilo to u šali ili zbilji.

Emanet – je grana iskrenosti i njen plod. Kaže Allah:

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَخُونُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ وَتَخُونُوٓاْ أَمَـٰنَـٰتِكُمْ وَأَنتُمْ تَعْـلَمُونَ ٢٧ ﴾

"O vjernici, Allaha i Poslanika ne varajte i svjesno međusobno povjerenje (emanet) ne poigravajte." (El-Enfal, 27 ajet).

Allahov Poslanik pitanje emaneta stavlja na visoko mjesto i kaže: "**Nema imana onaj ko nema emaneta, niti ima vjere onaj ko se ne drži dogovora."** (Bilježe ga Ahmed, Taberani i Bezzar)

U emanet spada ostavljanje laži i prevare ili ostavljanje viška, odnosno manjka govora u kontaktu s ljudima, zatim daija mora biti postojan i precizan u govoru i prenošenju vijesti, kao što kaže Allah:

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمْ فَاسِقُۢ بِنَبَإٍ فَتَـبَيَّنُوٓاْ أَن تُصِيبُواْ قَوْمًۢا بِجَهَـٰلَةٍ فَتُصْبِحُواْ عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَـٰدِمِينَ ٦ ﴾

"O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite da u

neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili pokajete."(El-Hudžurat, 6. ajet)

Kaže Poslanik u hadisu: "Dosta je čovjeku laži da prenese sve što čuje".

Od emaneta je i emanet u dostavljanju i prenošenju i obaveza je na da'iji da vjerno dostavi ono što Allah objavljuje i haram mu je da nešto od toga sakrije, a još veći haram i veći grijeh od toga je da mijenja značenje Allahovog govora, kako bi udovoljio strastima ljudi.

Allah objavio je u Kur'anu:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡتُمُونَ مَآ أَنزَلۡنَا مِنَ ٱلۡبَيِّنَٰتِ وَٱلۡهُدَىٰ مِنۢ بَعۡدِ مَا بَيَّنَّٰهُ لِلنَّاسِ فِي
ٱلۡكِتَٰبِ أُوْلَٰٓئِكَ يَلۡعَنُهُمُ ٱللَّهُ وَيَلۡعَنُهُمُ ٱللَّٰعِنُونَ ١٥٩ إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُواْ وَأَصۡلَحُواْ
وَبَيَّنُواْ فَأُوْلَٰٓئِكَ أَتُوبُ عَلَيۡهِمۡ وَأَنَا ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ١٦٠ ﴾

"Oni koji budu tajili dokaze, koje smo Mi objavili, i pravi put, koji smo u Knjizi ljudima označili, njih će Allah prokleti, a proklet će ih i oni koji imaju pravo da proklinju; oprostit ću samo onima koji se pokaju i poprave i to javno ispolje, a Ja primam pokajanje i Ja sam milostiv." (El-Beqare, 159/160. ajet)

Kaže Resul: **"Onaj ko bude upitan za znanje pa ga prikrije, bit će zauzdan lancima od vatre na Sudnjem danu."** (Bilježe četvorica, osim Ebu Davuda)

Od Abdullaha ibn Abbasa se prenosi da je Poslanik rekao: "Savjetujte se u znanju, jer je izdaja jednog od vas u znanju veća od izdaje u imetku, a Allah će vas pitati." (Bilježi Taberani)

Od Ebu Seida el-Hudrija se prenosi da je Poslanik rekao: **"Neka niko od vas ne omalovažava**

"Tako što će biti u situaciji kad mu je obaveza da nešto kaže, a on to ne kaže" – pa će mu reći Allah na Sudnjem danu: "Šta te je spriječilo pa tada i tada nisi rekao to i to?" –a on će odgovoriti: "Bojao sam se ljudi." –a Allah će mu reći:"Ja sam bio preči da Me se bojiš".

Adl (pravednost) – sadrži više stvari i znači ispravnost i pravednost u svemu, i davanje svakome njegovog prava, bez izdvajanja bilo koga, bez protekcije, i bez kršenja Allahovih granica (bez nepravde). Domeni pravednosti su mnogobrojni, a mi ćemo spomenuti sljedeće:

– Pravednost prema samome sebi i ravnomjernost u pogledu tijela i duše, a najveća nepravda prema svojoj duši jeste širk Allahu, a zatim padanjem u ostale grijehe.

– Pravednost prema neprijatelju i prijatelju; pravednost prema prijatelju je laka i jednostavna stvar, međutim, pravednost prema neprijatelju je često teška stvar, zato nas Allah potiče na pravednost:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَلَا
يَجۡرِمَنَّكُمۡ شَنَـَٔانُ قَوۡمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعۡدِلُواْۚ ٱعۡدِلُواْ هُوَ أَقۡرَبُ لِلتَّقۡوَىٰۖ
وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ٨ ﴾

"O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite!" (El-Maide, 8. ajet)

- Pravednost prema onome ko ima suprotno mišljenje našem, i ovaj više zaslužuje da se prema njemu bude pravedno.

- Pravednost u odnosu na šeri'atske tekstove, a to znači; poredati dokaze na osnovu njihove važnosti i ne pravljenje razlike među njima - jedne uzmemo - druge ostavimo, shodno našoj strasti ili mezhebu kojeg slijedimo - nego moraju se objediniti i sakupiti svi dokazi po određenom pitanju kako bi došli do istine ili do ispravnog rješenja.

- Pravednost prema djeci i prema ženama (ko ima više žena).

Plemenitost - Obaveza daije je da se okiti ovom lijepom osobinom da bi se povodio za Poslanikom koji je bio najplemenitiji čovjek, kako bi ljudi u njemu vidjeli uzor, kako bi se povodili za njim i okretali prema Ahiretu, i kako bi pridobio ljudska srca za Islam, opće poznato je da ljudi vole onog ko se plemenito odnosi prema njima.

Od Enesa se prenosi da je rekao: **"Od Allahovog Poslanika nije traženo ništa, a da to nije dao; došao je jedan čovjek i Poslanik mu je dao ovaca između dva brda, pa se ovaj vratio svome narodu i rekao: "Narode prihvatite Islam, jer Muhammed daje i onome ko se ne boji siromaštva." - a zatim je rekao Enes: "Iako je bilo ljudi koji su primali Islam samo radi dunjaluka, pa ne bi prošlo osim vrlo malo, a Islam mu postao draži od dunjaluka i svega što je na njemu".** (Bilježi Muslim)

Safvan ibn Umejje je kad je oslobođena Mekka i kad je dobio ogroman broj ovaca kazao:

Plemenitošću i davanjem prednosti drugom nad samim sobom, da'ije osvajaju ljudska srca uz Allahovu dozvolu, a također, time zavrjeđuju velike stepene u Džennetu.

Mnogobrojni su ajeti i hadisi koji govore o pomaganju slabih, potlačenih i ubogih, i o vrijednosti trošenja na Allahovom putu. Dai'ja ne može biti plemenit ako nije okrenut Allahu i Ahiretu, i ako nije asketa spram dunjaluka i njegovih bezvrijednih vrednota.

Asketizam (Ez-Zuhd) - Asketizam ne znači ostavljanje dunjaluka u potpunosti i izbjegavanje lijepih stvari koje je Allah dao Svojim robovima, i oblačenje ružne, prljave i poderane odjeće, niti bježanje od ljudi i njihovo ne- pozivanje bježanjem u planine, samostane i slično, kao što je to poznato kod sufija - ovo je jedno od pogrešnih shvatanja zuhda.

Ispravan islamski asketizam, sukladan Sunnetu Poslanika je davanje prednosti Ahiretu nad

dunjalukom, te da se vjerničko srce ne upošljava dunjalučkim bezvrijednim ljepotama, pa da ga onda to prekine u 'ibadetu, aktivnosti i slično.

Ispravan asketizam je da nam dunjaluk bude u rukama, ali da se naša srca ne ispunjavaju njime, kao što je bio slučaj sa ashabima i selefom; bili su bogati i taj imetak su trošili na Allahovom putu – naš karakter treba da bude ovakav. Od Poslanika se pojašnjavalijepi utjecaj asketizma na Allaha i na ljude, pa kaže: "**Budi asketa prema dunjaluku, voljet će te Allah, i budi asketa prema onom što je kod ljudi, voljet će te ljudi!"** (Bilježi Ibn Madže)

Sabur – strpljenje – Zato što bez strpljenja ne može da upotpuni svoj cilj. Najviše što treba dai'iji jeste sabur i njemu je potrebnije nego ostalim ljudima, to je zato što se bori sa svojim strastima i treba strpljenje, tako da bi potvrdio svoju pokornost prema Allahu, te da ga ne poljulja na nedaćama i iskušenjima.

Onaj koji se ne odlikuje sa strpljenjem neće doći do svog cilja kojeg je sebi zacrtao, ostavit će da'wu, pa će napustiti veliko dobro.

To vidimo kao dokaz u Kur'anu, gdje Allah Poslaniku preporučuje strpljenje:

﴿ وَٱصۡبِرۡ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَٱهۡجُرۡهُمۡ هَجۡرٗا جَمِيلٗا ١٠ ﴾

"I otrpi ono što oni govore i izbjegavaj ih na prikladan način." (El-Muzzemmil, 10. ajet)

Zatim:

﴿ فَٱصۡبِرۡ كَمَا صَبَرَ أُوْلُواْ ٱلۡعَزۡمِ مِنَ ٱلرُّسُلِ وَلَا تَسۡتَعۡجِل لَّهُمۡۚ كَأَنَّهُمۡ يَوۡمَ يَرَوۡنَ مَا
يُوعَدُونَ لَمۡ يَلۡبَثُوٓاْ إِلَّا سَاعَةٗ مِّن نَّهَارِۭۚ بَلَٰغٞۚ فَهَلۡ يُهۡلَكُ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ﴾

"Ti izdrži kao što su izdržali odlučni poslanici i ne traži da im kazna prije dođe! A onoga Dana kada dožive ono čime se prijeti, učinit će im se da su ostali samo jedan čas dana. I dosta! A zar će ko drugi biti uništen do narod raskalašni!" (El-Ahkaf, 35. ajet)

Zatim savjeti Lukmana njegovom sinu:

﴿ يَٰبُنَيَّ أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ وَأۡمُرۡ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَٱنۡهَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَٱصۡبِرۡ عَلَىٰ مَآ أَصَابَكَۖ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنۡ عَزۡمِ ٱلۡأُمُورِ ١٧ ﴾

"O sinko moj, obavljaj molitvu i traži da se čine dobra djela, a odvraćaj od rđavih i strpljivo podnosi ono što te zadesi – dužnost je tako postupiti."(Lukman, 17. ajet) Ako su poslanici imali potrebu za strpljivošću u da'wi kako je tek onda s nama i koliko nama treba strpljivosti na ovome putu?

Er-Rifk – blagost – U osnovi ovoga su riječi Allaha kada je naredio Musau i Harunu da pozivaju faraona, pa je rekao Allah:

﴿ ٱذۡهَبۡ أَنتَ وَأَخُوكَ بِـَٔايَٰتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكۡرِي ٤٢ ٱذۡهَبَآ إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ٤٣ فَقُولَا لَهُۥ قَوۡلٗا لَّيِّنٗا لَّعَلَّهُۥ يَتَذَكَّرُ أَوۡ يَخۡشَىٰ ٤٤ ﴾

"Idite ti i brat tvoj, sa dokazima Mojim, i neka Sam vam Ja uvijek na pameti, idite faraonu, on se, doista, osilio, pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobojao!" (Ta ha, 42.–44)**.**

Rekao je Poslanik: **"Da blagost ne bude ni u čemu, osim da ga uljepša i ako se oduzme onda to postaje slabije''.**

I rekao je Poslanik kada je slao pojedine ashabe u Jemen'' :**Olakšavajte, a ne otežavajte, obradujte ih, a nemojte ih razgoniti''.** (Muttefekun alejhi)

Dužnost nam je da se prema ljudima ophodimo blagošću i sa olakšicama, zbog toga što čovjek prihvata neku naredbu ili zabranu ako se s njim postupa mudro, blago ili lijepo, ali ako to bude da mu otežamo; da mu priđemo kruto, grubo, normalno je da ta osoba neće prihvatiti naše pozivanje i što će možda još više zastraniti, nego što je bio, pa će iz inada još više činiti taj grijeh nego prije. Obratio se Allah Poslaniku rekavši:

﴿ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ لِنتَ لَهُمْ ۖ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ ٱلْقَلْبِ لَٱنفَضُّوا۟ مِنْ حَوْلِكَ ۖ ﴾

"Samo Allahovom milošćuti si blag prema njima; a da si osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine''. (Ali 'Imran, 159. ajet)

MUDROST U POZIVANJU KA ALLAHU DŽ.Š.

Mudrost je pogađanje istine i rad po njoj, ili to je stavljanje stvari na njima odgovarajuće mjesto, i rađenje djela koje je potrebno uraditi te ostavljanje onoga što treba ostaviti, ili kao što Ibnul-Kajjim kaže: "Rad onoga što treba uraditi na način na koji se treba uraditi i u odgovarajuće vrijeme."

Zašto da'ije toliko trebaju mudrost? Zato što je Allah naredio Svome Poslaniku da poziva u vjeru sa mudrošću i pored toga što je on nepogrješiv i potpomognut mu'džizama i Objavom. Druge da'ije su s toga u daleko većoj potrebi za mudrošću, kao što kaže Allah:

﴿ ٱدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِٱلْحِكْمَةِ وَٱلْمَوْعِظَةِ ٱلْحَسَنَةِ ۖ وَجَٰدِلْهُم بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ ۚ ﴾

"Na putu Gospodara svoga pozivaj mudro i lijepim savjetom i sa njima raspravljaj na najljepši način."(En-Nahl, 125. ajet)

Zato što je onome, kome je darovana mudrost – darovano veliko dobro, kao što kaže Allah:

﴿ يُؤۡتِي ٱلۡحِكۡمَةَ مَن يَشَآءُۚ وَمَن يُؤۡتَ ٱلۡحِكۡمَةَ فَقَدۡ أُوتِيَ خَيۡرٗا كَثِيرٗاۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَٰبِ ٢٦٩ ﴾

"On daruje mudrost onome kome hoće, a onaj kome je mudrost darovana – darovan je blagom neizmjernim. A shvatiti mogu samo oni koji su razumom obdareni''. (El-Beqare, 269. ajet)
Tako da nema sumnje da se mudrom čovjeku otvaraju mnoga vrata dobra, kao što i mudar da'ija s Allahovom pomoći može zatvoriti mnoga vrata zla.

Zbog velike potrebe da'ija ka pogađanju istine u svojim
fetvama, govoru i djelima.

Zato što je jedan od najvećih razloga za uspjeh da'we upravo mudrost da'ije u svim njegovim postupcima, dok u suprotnom, mnoge da'ije čine opasne greške koje vode ka velikim musibetima (belajima) zbog pomanjkanja njihove mudrosti.

Mudrost čini da'iju sposobnim da stvari ocjenjuje u skladu sa njihovom vrijednosti i da sve stavi na njemu odgovarajuće mjesto, da vaga riječi prije nego što ih izgovori, da predviđa posljedice svojih djela.

Mudrost omogućuje da'iji da pazi na stanje onih koje poziva, da zna sredstva da'we koja uspijevaju sa njima, i da im ne oteža sa dužnostima i zabranama prije nego što se oni ne naviknu na njih, i da im pristupi sa različitim metodama kako bi im povećao želju za slušanjem, i kako im da'wa ne bi dosadila. Tada on počinje sa važnim prije manje važnog podučavajući ljude onome što im je prijeko potrebno, na što jednostavniji način; on im se obraća u skladu sa njihovom razumskom mogućnošću shvatanja i nivoom obrazovanja.

Ukratko, mudrost čini da'iju brižljivim prema najdubljim potrebama ljudi kao i prema njihovim problemima i bolesti, tako da ih stručno liječi poput vještog doktora; ovaj ljekar ne pristupa svakoj bolesti sa istim lijekom, jer kad bi to radio, bio bi jedan od najgluplјih ljudi, dok vješt doktor koristi razne vrste lijekova.

Pogrešno razumijevanje mudrosti u pozivanju Allahu Mnogi misle da se mudrost u da'wi svodi samo na blag govor, i rifk (blagost), i olakšavanje prema onima koje pozivamo – nema sumnje da ovo ulazi u mudrost, tj. da je to jedan njen dio, ali greška je da da'wu, tj. mudrost u da'wi ograničimo samo na ovo, zato što bi mudrost mogla biti:

a) U korištenju blagosti i lijepog govora uz objašnjavanje istine sa šeri'atskim dokazima, pa čak i razumskim – ova metoda se koristi sa onima koji prihvataju istinu i nisu inadžije.

b) Mudrost može biti i u korištenju lijepog savjeta koji obuhvata bodrenje ka istini i zastrašivanje od neistine – ova metoda se koristi sa onima koji slijede strasti i onima koji su u gafletu.

c) Mudrost može biti i u raspravljanju na najljepši način, uz pridržavanje edeba razgovora, jer govor treba da ima svoj edeb, lijepim ahlakom, blagim govorom ojačavajući istinu sa šeri'atskim i razumskim dokazima i odgovarajući na neistinu na najkraći i najpotpuniji način – ova metoda se koristi

sa onima sa kojima se razilazimo u menhedžu ili u akidi, a koji imaju kod sebe određenu dozu inada.

d) Mudrost nekada može biti u korištenju sile poput obraćanja žestokim govorom prijetnje i upozoravanja, u uzvraćanju na inadžije i njihovo zlo djelom, u sprječavanju nasilnika u činjenju nasilja.

Nekada stvar može doći i do stepena korištenja oružja protiv onih koji su nepokorni Allahu, odvraćajući od Njegovog puta koji ujedno čine nasilje ljudima dovodeći ih u smutnju u njihovoj vjeri – sve ovo je u skladu sa onim što situacija zahtjeva, ako se objedine šeri'atski uvjeti i ako ne bude moguće uzrokovanje veće štete.

SPOZNAJA ONOG KOJI SE POZIVA

Važnost spoznaje stanja med'ua (onog koji se poziva – pozivanog). Primjenjivanje da'we bez spoznaje vjerskog, duševnog, intelektualnog, ekonomskog stanja i problema od pozivanog je, bez sumnje, uveliko okrnjeno i čak može otežati posao

da'ija, što ih može odvesti u činjenje grešaka zato što ne znaju polje svoga rada (kada ljekar ne bi znao stanje bolesnika, razloge pojave njegove bolesti, ne bi znao kako ga izliječiti, nego bi čak dao pogrešan lijek što bi pogoršalo bolest). Oni koji se pozivaju nisu iste vrste, niti im se može obraćati na isti način. Ako da'ije ne budu spoznale ovu realnost moguće je da njihovo vrijeme i trud propadnu uzalud.

Ko su med'un – pozivani? Svi su ljudi oni koji se pozivaju zato što je Islam Allahova vječna poslanica sa kojom je poslao našeg Poslanika Muhammeda svim ljudima, iz ove općenitosti niko se ne izuzima.

Svaki punoljetan i pametan čovjek zadužen je sa imanom i učenjem ove velike vjere, ma koja njegova boja bila, rasa ili jezik, inteligencija, država, posao itd.

Od vrsta onih koji se pozivaju su:

– Oni koji nemaju vjere od ateista, materijalista i dr.

- Oni koji imaju idolopokloničku vjeru – ovi su najbrojniji na Zemlji danas; obožavaju mjesec, drveće, krave itd. Samo u Indiji ima na hiljade sekti.

- Sljedbenici knjige od židova i kršćana – oni, također imaju mnoge sekte.

- Munafici. Ovi su u osnovi ili ateisti, ili mušrici, ili sljedbenici knjige, ali se predstavljaju muslimanima kako bi uništili Islam iznutra, ili kako bi stekli određene dunjalučke koristi, ili bojeći se za određene – lične interese.

- Novotari među muslimanima.

- Veliki grješnici.

- Nemarni muslimani, oni su u osnovi dobri, ali zaboravljaju neke dužnosti.

- Čak i bogobojazni vjernici ponekad trebaju savjet ili upozorenje, pa i same da'ije trebaju savjet ili uputu od onih koji su učeniji od njih, kao što kaže Allah:

﴿ وَفَوۡقَ كُلِّ ذِي عِلۡمٍ عَلِيمٞ ٧٦ ﴾

"A nad svakim znalcem ima još znaniji." (Jusuf, 76. ajet)

Svaka od ovih vrsta ima poseban govor i način na koji se treba pozivati.

Dužnosti da'ije prema onome ko se poziva:

a) Prva i najvažnija obaveza prema njima jeste dostavljanje da'we njima, ma gdje bili. Na da'iji je da se trudi, da troši svoje vrijeme i imetak u potrazi za plodnim tlom na kome može izrasti sjeme koje će dati plod. Na njemu je da ide od čovjeka do čovjeka, od jednog do drugog njihovog okupljališta; sela, pijace, sijela, svaka mjesta gdje se ljudi okupljaju. Nije na njemu da čeka u svojoj kući da mu ljudi dođu ili da čeka u mesdžidu, ili u organizaciji, nego mora sam krenuti u pozivanje ljudi kako bi oni nakon toga sami došli u mesdžid ili organizaciju.

b) Da'ija ne smije podcjenjivati bilo koga, jer možda će onaj koji se danas podcjenjuje sutra biti velikan u Islamu.

c) Obaveza je odabrati odgovarajuće sredstvo i metodu za pozivanje. Svaka vrsta med'ua ima metodu i sredstvo koja im odgovaraju; na neke ostavlja utisak metoda bodrenja, dok na druge utječe zastrašivanje kaznom… Da'ija postaje vješt u izboru metoda tokom prakse.

d) Dužnost je biti blag sa med'uom čineći mu dobročinstvo uz strpljivost na uznemiravanje od njega, ne gubeći nadu u njegovu uputu, tj. da će biti upućen.

e) Obraćanje med'u u skladu sa njegovom moći shvatanja kako ne bi pobjegao. Ovo su najvažnije obaveze spram onog koji se poziva.

ŠARTOVI (UVJETI) PRIHVAĆENOG SAVJETA

Savjet je veoma bitan segment ove vjere kao što i Poslanik kaže: **"Vjera je savjet."** Poslanik je čak uzimao zakletvu od pojedinih ashaba (pored šehadeta, namaza itd.) da će davati savjet svakom muslimanu. Od najvažnijih uvjeta i osobina prihvaćenog savjeta je sljedeće:

- Da bude radi Allahovog zadovoljstva, a da ne bude s ciljem pridobivanja bilo kakve dunjalučke koristi ili zbog rijaa ili zbog želje da se pročuje među ljudima. Iskrenost u savjetovanju je od najvažnijih uvjeta da savjet bude prihvaćen kod Allaha kao i kod onoga koji se savjetuje.

- Cilj nasihata ne smije biti umanjivanje vrijednosti drugoga čovjeka ili njegovo sramoćenje, zbog toga savjetnik mora objasniti onome kome daje savjet da ga voli u ime Allaha i da je cilj tog savjeta donošenje koristi njemu. Treba skrenuti pažnju da od njega ništa ne zahtjeva i da je njegova nagrada kod Allaha i ono što ga je natjeralo da izrekne taj savjet jeste strah od Allahove srdžbe.

– Savjetovanje treba biti tajno, tako da savjetodavac može govoriti sa mensuhom (onim koji se savjetuje) u potpunoj otvorenosti, bez straha da će ga ovaj odbaciti, a ako bi ga savjetovao pred ljudima tada bi ga obuzeo ponos u griješenju i time bi savjetodavac bio šejtanov pomoćnik protiv svoga brata, zato što je u čovjekovoj prirodi da ne dozvoljava bilo kome da vidi njegovu sramotu. Običaj Poslanika je bio da kada čuje kako su određeni ljudi počinili neke grijehe, ne spominje javno njihova imena, pa bi se Poslanik popeo na mimber i rekao: **"Šta je ljudima koji rade to i to?"** – i na ovaj lijepi način bi ljudi shvatili da su oni cilj ovoga savjeta i prihvatali bi to bez sramote. Kaže Ummu Derda: "Ko savjetuje svoga brata u tajnosti – uljepšava ga, a ko javno savjetuje svoga brata – s tim ga čini ružnim".

– Savjetodavac treba biti blag i nježan, kako bi se savjet prihvatio bez odbacivanja.

– Odabiranje odgovarajućeg vremena i okolnosti. Neophodno je da savjetodavac pazi na sljedeće:

a) Ukoliko se savjet uputi u neodgovarajuće vrijeme moguće je da dovede do kontra - efekta.

b) Mensuh ne treba biti zauzet bilo čime zato što se neće moći koncentrirati na ono što mu govoriš, nego će možda pobjeći od savjetodavca, ili ga čak naružiti.

c) Savjetodavac treba iskoristiti priliku osamljivanja sa mensuhom i poželjno bi bilo da napravi mali uvod prije samog davanja savjeta, npr. da ga pohvali nekim njegovim lijepim osobinama, ili da mu kaže: ja ti želim ono što želim samom sebi, ili da ga podsjeti na opasnost šejtana i mnogobrojnost njegovih prilaza čovjeku, ili da ga podsjeti na slabost insana i da je svako od nas sklon grešci, ali da su najbolji grješnici oni koji se kaju, ili da navede bilo koji drugi prigodan uvod prije samog savjeta.

TEMELJI ZABRANJIVANJA MUNKERA
(pravila ihtisaba – naređivanja dobra i zabranjivanja od zla)

Cilj ihtisaba jeste uklanjanje munkera – svega što je negativno u društvu, u cijelosti ili djelomično, a umjesto toga pokušavati širenje dobra. S obzirom da je ovo cilj ihtisaba – put do njegovog ostvarivanja bi trebao biti lahak i kratak, i da bude u skladu sa propisima, kao i da muhtesib (onaj koji naređuje dobro) pazi na ono šta će njegovo djelo prouzrokovati (tj. da li će zlo biti uklonjeno dobrim, ili će ga zamijeniti isto ili veće zlo?), i na osnovu toga će muhtesib vršiti ihtisab ili ne, tako da je od najvažnijih pravila ihtisaba sljedeće:

– Muhtesib ne smije uhođenjem da sazna za munker i ne priliči mu da viri kroz prozore kuća kako bi vidio da li se unutra nešto radi, ili da se penje na zidove, ograde da vidi šta se radi u avliji itd. – to je zato što Šeri'at zagovara pokrivanje tajne ljudi, a ujedno zabranjuje uhođenje.

– Težnja ka blagosti prilikom ihtisaba u skladu sa mogućnostima, tako da naređivanje dobra

treba biti sa dobrom, a zabranjivanje zla ne smije biti sa zlom (ovo se posebno dešava u prvim koracima ihtisaba, jer se poslije, ako ne poluči uspjehom, može koristiti i sila).

- Ako postoji mogućnost da ihtisabom dovedemo do činjenja većeg zla, tada je njegovo ostavljanje preče.

Prvi primjer: Allah zabranjuje psovanje nevjerničkih božanstava, i ako je u tome naređivanje dobra. Rekao je Allah:

﴿ وَلَا تَسُبُّوا۟ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَسُبُّوا۟ ٱللَّهَ عَدْوًۢا بِغَيْرِ عِلْمٍ ﴾

"Ne grdite one kojima se oni pored Allaha klanjaju, da ne bi i oni nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili."(El-En'am, 108. ajet)

Drugi primjer: Ustezanje Poslanika od ubijanja munafičkog vođe Abdullaha ibn Ubejja u Medini i onih koji ga služe. Ovakav postupak je zato što bi ubijanjem munafika bio onemogućen veći interes Islama, a to je prihvatanje vjere od strane ljudi, jer bi rekli: "Muhammed ubija svoje drugove".

Treći primjer: Allahov Poslanik je u Mekki viđao najgore grijehe, a od najvećih je obožavanje kipova kod Ka'be, da je to učinio na početku Islama svi muslimani bili bi istrijebljeni, tako da bi zlo bilo veće.

Također, Poslanik se ustegnuo od ponovne izgradnje Ka'be na Ibrahimovim temeljima. Allah je dao da Abdullah ibn Zubejr izgradi Ka'bu onakvu kakva je bila, pa ju je Hadždžadž srušio. Kaže Ibnu-l-Kajjim, rahimehullah: "Ako otklanjanje zla vodi ka činjenju većeg zla i onoga što je mrže Allahu i Njegovom Poslaniku – tada nije dozvoljeno zabranjivanje te stvari i ako Allah mrzi to zlo i njegove počinioce."- Zbog čega? Nakon toga je naveo primjer: "Ovo je poput zabranjivanja zla koje čine namjesnici ili vladari, poduzimajući borbu protiv njih zato što je ona osnova svakog zla i smutnje…"Nakon toga Ibnu-l-Kajjim je podijelio zabranjivanje zla na četiri stepena:

a) Da nestane zlo i da ga zamijeni dobro.
b) Da se zlo umanji, ali da ne nestane u potpunosti.
c) Da ga zamijeni zlo koje je poput njega.
d) Da zlo zamijeni ono što je veće zlo od njega.

Prva dva stepena su Šeri'atom propisana, treći stepen je podložan idžtihadu, dok je četvrti stepen zabranjen.

Nema ihtisaba u mes'elama podložnim idžtihadu. Šejhu-l- Islam Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže: "Ko u mes'elama podložnim idžtihadu bude radio po govoru određene skupine uleme, njegov postupak se neće zabranjivati, niti će se on napuštati."Ne ostavlja se rasprava oko svake mes'ele oko koje se ulema razišla (postoje šaz govori o dozvoljenosti muzike koje treba negirati – zabranjivati), pa
čak i u mes'elama u kojima postoji razilaženje koje je poznato i nije šaz npr. vezano za namaz, post itd.

Dozvoljeno je raspravljanje uz predočavanje dokaza na najljepši način, pa ako druga strana ne prihvati tvoje mišljenje onda se on ne napušta, niti treba da ga mrziš.

Najbolji i najjači je praktični ihtisab zato što se njime zlo uklanja u korijenu, a najslabiji ihtisab je srčani, s tim što srčani ihtisab mora biti stalan i konstantan, i da obuhvata sve vrste zla.

Nikakav tagut (nasilnik) ne može to spriječiti. On ima veliku korist za čovjeka zato što održava njegovo srce osjetljivim prema činjenju munkera, a ujedno i čini čovjeka spretnim za izvršavanje ihtisaba riječima i djelima. Ihtisab riječima i djelom biva u skladu sa mogućnosti i stanjem, jer Allah kaže:

﴿ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ ﴾

"Bojte se Allaha koliko god možete!"(Et-Tagabun, 16. ajet)

﴿ رَبَّنَا لَا تُزِغۡ قُلُوبَنَا بَعۡدَ إِذۡ هَدَيۡتَنَا وَهَبۡ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحۡمَةًۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡوَهَّابُ ﴾

"**Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje** " (Ali Imran 8).